

Un moment memorabil : patru decenii de la încheierea acordului de la Tebea

Gh. I. Ioniță

Cel de-al patrulea deceniu al secolului nostru, marcat de marea criză economică din 1929—1933 și de începutul celui de-al doilea război mondial, a constituit o perioadă de profunde frământări sociale, care reflectau, pe de o parte, ascuțirea contradicțiilor fundamentale ale capitalismului, instabilitatea lumii burgheze, iar pe de altă parte, vigoarea ridicare la luptă a forțelor revoluționare, democratice, progresiste din diferite țări ale lumii.

În timpul și în anii următori crizei economice, pe plan internațional s-au conturat tot mai multe grave amenințări din partea statelor fasciste, militariste la adresa păcii, a suveranității și independenței multor popoare, prevestind viitoarea conflagrație mondială. Transformată în centrul celor mai reacționare forțe ale imperialismului, Germania nazistă a devenit principala primejdie pentru securitatea și pacea generală, pentru libertatea popoarelor. Se nășteau și se activau în diverse țări organizații fasciste și militariste, puse în slujba hitlerismului.

În fața pericolului care amenința ființa națională a popoarelor, civilizația umană, se ridicau pretutindeni, cu tot mai multă vigoare și hotărâre, forțele iubitoare de libertate, progres și pace. În lupta împotriva reacțiunii fasciste se afirma cu tot mai multă putere tendința de unire într-un front comun larg a tuturor forțelor militante pentru cauza progresului social, independenței naționale și păcii. Pentru înfăptuirea acestei unități, partidele comuniste au pus în acea perioadă în centrul activității lor în vederea creării unor largi coaliții de masă — fronturile populare, capabile să bareze calea fascismului și să salvgardeze pacea lumii.

În România, primii ani ai celui de-al patrulea deceniu al secolului nostru, datorită consecințelor grele produse de criza economică din 1929—1933, au început sub semnul unor ample lupte sociale și politice împotriva ofensivei capitalului și a monopolurilor străine. Aceste lupte, la care au luat parte cele mai largi pături populare în frunte cu clasa muncitoare, au culminat în ianuarie-februarie 1933 cu puternicile bătălii de clasă ale feroviarilor și petroliștilor care, potrivit aprecierilor făcute încă atunci de Internaționala Comunistă au intrat „în istoria mișcării muncitorești internaționale ca una din paginile ei minunate”¹. Desfășurate la scurtă vreme după instaurarea dictaturii fasciste, hitleriste în Germania, luptele din 1933 ale proletariatului român au avut o mare însemnătate internațională, înscriindu-se „printre primele acțiuni revoluționare de masă ale proletariatului mondial împotriva fascismului”².

În perioada ce a urmat acestor mari bătălii de clasă, Partidul Comunist Român a desfășurat o intensă activitate pentru ralierea pe o platformă comună a tuturor forțelor patriotice,

¹ „Kommunisteskiî international”, nr. 13—14, 1935, p. 54.

² Nicolae Ceaușescu, *P.C.R. — continuator al luptei revoluționare și democratice a poporului român, al tradițiilor mișcării muncitorești și socialiste din România*, București, Edit. politică, 1966, p. 37.

democratice, antifasciste, interesate vital în stăvilirea pericolului fascist, în apărarea integrității teritoriale, a independenței și suveranității naționale amenințate de expansiunea Germaniei hitleriste, de agitațiile revanșarde și revizioniste ale acestora și ale acoliților săi.

Însuflețit de un fierbinte patriotism, partidul a pus în centrul întregii sale activități demascarea fascismului, a primejdiei pe care politica agresivă a Germaniei naziste și a aliaților ei o reprezenta pentru însăși existența României. Este meritul istoric al Partidului Comunist Român faptul că, înfruntând cu eroism prigoana dezlănțuită împotriva sa, a acționat ca avangardă a mișcării antifasciste, militând pentru unitatea de acțiune a forțelor democratice, patriotice, progresiste, pentru democrație, independență națională și integritatea teritorială a țării.

În condițiile specifice ale perioadei respective, P.C.R. și-a axat linia politică-tactică pe dezvoltarea legăturilor sale cu masele muncitorești și cele mai diferite pături și categorii sociale, pe colaborarea cu diferite organizații politice și obștești în vederea ralierei pe o platformă comună de luptă pentru apărarea libertăților democratice, a neatințării și integrității teritoriale a României. Desfășurată într-un context de împrejurări istorice complexe, contradictorii, activitatea P.C.R. a avut la bază o orientare politică din ce în ce mai suplă și realistă, cerută de noile condiții și necesități. Ea s-a concretizat într-o amplă gamă de forme și metode ale muncii de masă ilegale, semilegale și legale, în dinamizarea forțelor progresiste, democratice și patriotice ale poporului român. Drept rezultat, P.C.R. s-a afirmat tot mai mult ca o forță politică de avangardă pe plan național, premisă esențială a unor noi și însemnate succese ale luptei revoluționare și democratice în etapele care au urmat.

Întreaga mișcare revoluționară, democratică și antifascistă, desfășurată în perioada pe care o analizăm, succesele înregistrate indicau cu toată claritatea o orientare a maselor populare spre stînga, adoptarea tot mai hotărîită de către acestea a politicii P.C.R. Ele indicau că viața politică a țării — în pofida prigonirilor și a presiunilor de tot felul din partea regimului represiv adoptat de guvernanți și în ciuda insistențelor încercări ale partidelor burgheze opoziționiste de a subordona masele populare concepțiilor lor de participare la putere și de împărțire a puterii — se dezvoltă tot mai mult în afara cadrelor pe care le oferea parlamentarismul ciuntit, că mersul politic în țară purta pecetea acelor forțe care luptau pentru schimbări sociale radicale, revoluționare, forțe în avangarda cărora se afla Partidul Comunist Român.

Lupta pentru făurirea Frontului popular antifascist în România, luptă în avangarda căreia s-a situat consecvent partidul comunist s-a soldat în perioada dată, cu multe rezultate pozitive, cu dobîndirea unor experiențe valoroase. Literatura de specialitate a cunoscut mai ales în ultimii ani o amplă reflectare a întregului efort depus pe acest tărîm de către masele largi populare. Acest efort, rezultatele lui imediate și de perspectivă caracterizează credem cel mai bine locul și rolul pe care Partidul Comunist Român l-a deținut în perioada dată în întreg sistemul vieții politice a țării în general, în mișcarea de opoziție antiguvernamentală și antifascistă în special.

În ansamblul luptei purtate în acei ani, clasa muncitoare s-a afirmat în România drept clasa socială fundamentală, forța principală. Sub conducerea Partidului Comunist Român, clasa muncitoare a activat hotărît pentru a antrena în această luptă alte pături și categorii sociale în vederea concentrării lor pe o platformă comună a Frontului popular antifascist. Ceea ce dorim să subliniem în mod deosebit este faptul că, în cursul încleștărilor revoluționare din acei ani, creșterea conștiinței de clasă a muncitorilor și întărirea unității muncitorești în decursul acțiunilor au influențat asupra creșterii rolului clasei muncitoare ca factor social și asupra dezvoltării ei într-o forță conducătoare a mișcării democratice, antifasciste în permanentă dezvoltare. Pe aceste baze de fapt s-a întărit continuu din punct de vedere organizatoric și politic Partidul Comunist Român, afirmîndu-se neîncetat ca avangardă de nădejde a clasei muncitoare.

O atenție din ce în ce mai mare a acordat partidul comunist întăririi legăturilor sale cu satele. Alături de obiectivul de mare interes pentru țărănime — lupta pentru pămînt —, lupta împotriva primejdiei fasciste a constituit pentru partidul comunist o a doua pistă pe care s-a

întilnit cu țărănimea. Și, după cum se știe, nu au fost puține la număr prilejurile în care lupta antifascistă a trecut chiar pe primul plan în cadrul unora dintre acțiunile țărănești, chiar dacă, în perioada dată, din motivele cunoscute, accesul partidului spre sate nu a putut rezolva pe deplin problema înfăptuirii alianței muncitorești-țărănești.

Cum este și normal, pe planul demascării fascismului și al luptei practice împotriva lui, o contribuție de seamă au adus-o intelectualii democrați, patrioți. Într-o etapă de mari frământări sociale și politice, ca cea cuprinzând anii la care ne referim, tot ce a avut mai de preț intelectualitatea noastră, savanți, scriitori și artiști al căror renume depășise de mult granițele țării s-au situat de partea forțelor democratice, au militat prin cuvântul și opera lor, în spiritul chemărilor partidului comunist, împotriva fascismului, au afirmat năzuințele de independență și suveranitate ale poporului nostru, s-au ridicat împotriva înrobirii străine, a nesocotirii demnității naționale. O trăsătură a antifascismului intelectualității românești a constituit-o faptul că manifestările sale nu au fost izolate de mișcarea antifascistă a celor mai consecvente forțe ale democrației — clasa muncitoare și organizațiile sale.

Pentru a spori eficiența mișcării generale antifasciste din România, partidul comunist s-a orientat, îndeosebi începînd din anii 1935—1936, spre concentrarea într-un front comun antifascist a tuturor organizațiilor revoluționare, democratice, lăsînd totodată deschise porțile pentru toate acele partide, grupări și organizații de alte nuanțe politice dornice a colabora la o înfruntare fățișă cu fascismul, cu propaganda sa demagogică și acțiunile sale deșănțate. În acest sens, P.C.R. a și adresat, în mai multe rânduri, apeluri celor mai diverse partide și grupări politice și a obținut o serie de succese importante a căror relevare, într-o asemenea ocazie, este neapărat necesară. Blocul democratic, de pildă, a fost cel care, la 26 noiembrie 1935 — la fel cum făcuse Frontul plugarilor cu Madosz-ul la 24 septembrie 1935, la Băcia³ —, a încheiat la București, un acord de colaborare democratică, antifascistă cu Partidul Socialist (Popovici)⁴. „Încheind acest acord — se specifica în documentul adoptat —, cele două organizații sînt convinse că exprimă, prin concentrarea acțiunii lor, realitatea năzuințelor, luptelor și organizării multîmilor muncitoare de la orașe și sate, a intelectualilor, micilor comercianți, micilor industriași, meseriașilor, funcționarilor, pensionarilor și a tuturor acelor care sînt expuși pericolului fascist, creator de mizerie, război și lagăre de concentrare”. Organizațiile semnatare, se arată în continuare, „cred că acordul încheiat este expresia nu a discuției dintre comitete și delegați, ci își are originea în frământarea și acțiunea multîmilor muncitoare care doresc unirea forțelor democratice, fiind hotărîte să înfrunte, prin toate mijloacele legale de masă, orice fel de aventură dictatorială fascistă — hitleristă”.

Succesele amintite aveau să fie dezvoltate prin încheierea, la scurt timp, la 6 decembrie 1935, a acordului de la Tebea (jud. Hunedoara). Semnificația acestui acord a fost cu totul deosebită, dovedindu-se prin aceasta posibilitatea reunirii pe o platformă comună a maselor populare, pe baza unui program de revendicări larg — democratice, antifasciste.

La împlinirea a patru decenii de la realizarea acordului de la Tebea, ne facem, cu mare plăcere, datoria de a evoca în paginile „Viitorului social” aspectele mai importante care se cuvin subliniate în legătură cu acest memorabil moment al luptei antifasciste a poporului român.

După realizarea acordurilor de la Băcia și București — despre care am pomenit mai sus —, la indicația partidului comunist, pentru generalizarea frontului comun, pe baza unei înțelegeri stabilite inițial, o delegație comună a Blocului democratic și Partidului Socialist (Popovici), alcătuită din: Petre Constantinescu-Iași, Constantin Popovici, Athanase Joja, Scarlat Callimachi, Al. Mihăileanu, M. Avramescu, Mihail Cihăev, E. Popescu, N. Moscăuțeanu, Florian Petrescu ș.a., s-a deplasat la începutul lunii decembrie 1935, în județul Hunedoara, luînd legă-

³ Fototeca A.I.S.I.S.P., clișeu nr. 4486.

⁴ Arhiva C.C. al P.C.R., fond 20, dosar 4076, fila 52.

tura acolo cu reprezentanții Frontului Plugarilor⁵. Pretutindeni unde au poposit, delegații s-au bucurat de o caldă primire din partea maselor muncitoare din acest județ, puternic animate de dorința ca, și prin asemenea manifestări, să contribuie la determinarea soluționării unor probleme sociale și politice stringente ale timpului.

Programul manifestărilor dedicate încheierii acordului comun a început printr-o măreață adunare convocată la Deva, la 6 decembrie 1935, în sala „Decebal”, sediul Frontului plugarilor, la care, pe lângă delegațiile organizațiilor invitate, au participat reprezentanți ai tuturor organizațiilor de plasă ale Frontului plugarilor.

Deschizînd adunarea, președintele Frontului plugarilor, dr. Petru Groza a salutat delegațiile prezente și a subliniat importanța pe care avea să o prezinte alcătuirea unui front al democrației, constituit pe baza voinței comune a organizațiilor de masă, antifasciste. Pe rînd au luat apoi cuvîntul reprezentanții Blocului democratic, Frontului plugarilor și Partidului Socialist (Popovici) prezenți la adunare. Cu toții au subliniat semnificația acelei adunări ce avea să constituie începutul unor mari realizări pe drumul închegării în România a Frontului popular antifascist. Adresînd celor prezenți un călduros salut din partea muncitorimii ceferiste din Capitală, M. Avramescu, membru în comitetul sindical din Atelierele C.F.R. „Grivița”, s-a referit în cuvîntul său la dorința de unire a muncitorimii ceferiste și a întregii muncitorimi din țară cu țărănimea de pretutindeni. „Sîntem hotărîți și acum să continuăm această acțiune pînă la înfăptuirea Frontului popular”. În mod asemănător s-a adresat celor prezenți și E. Popescu, reprezentantul muncitorilor petroliști din Valea Prahovei. Luînd în continuare cuvîntul, Miron Belea saluta prezența în adunare a reprezentanților clasei muncitoare arătînd: „Noi am socotit ca o sărbătoare cînd ați venit să ne aduceți salutul muncitorimii. De multă vreme vă așteptam pentru că am fost convinși că numai prin unirea noastră a tuturor putem înlătura înșelătorii de ieri. Încheind acordul cu voi, sîntem siguri că am făcut un pas înainte spre libertatea întregului popor românesc”.

După dezbateri îndelungi, duse pe cele mai variate probleme ale luptei maselor pentru democrație, adunarea a aprobat unanim o moțiune în care participanții își exprimau convingerea „...că numai prin unirea forțelor democratice într-un mare front popular pot impune cu adevărat aceste deziderate (despre care discutaseră pe larg — *n.n.*) și pot înlătura definitiv pericolul fascist”⁶.

Potrivit hotărîrii adunării, delegații prezenți s-au deplasat apoi într-o serie de comune din județ (Folt, Certej, Buituri, Sarmizegetusa, Hunedoara, Țebea etc.) unde, în cadrul unor întruniri special convocate, s-a procedat la supunerea aprobării voinței masei de participanți a problemelor legate de necesitatea alcătuirii unui front popular antifascist bine închegat⁷. Pretutindeni, masele au aclamat îndelung propunerile pentru trecerea la semnarea unui acord în front comun între organizațiile prezente la aceste manifestări. În cadrul întrunirilor au luat cuvîntul — pe lângă dr. Petru Groza, P. Constantinescu-Iași, Athanase Joja, Scarlat Callimachi, Romulus Zăroni, Dumbravă Ioviță, C. Popovici — numeroși muncitori, țărani, intelectuali etc. Cu toții și-au exprimat acordul cu încheierea unei înțelegeri de colaborare antifascistă. În cadrul fiecărei întruniri au fost votate apoi moțiuni conținînd principalele revendicări ale celor prezenți. Aceste moțiuni — documente de o inestimabilă valoare — rămîn pentru cercetătorul de azi și de mine surse de cuprinzătoare informație de primă mîină asupra stărilor sociale ale timpului, asupra dorinței unanime a maselor de a ajunge ca, prin transformarea sistemului politic, să poată determina îmbunătățirile care se impuneau pe plan social.

Munca pe care o desfășuraseră cu asiduitate comuniștii și activiștii organizațiilor de masă democratice pentru pregătirea tuturor acestor întruniri, concretizate în entuziasmul care a

⁵ „Omul liber” din 12 ianuarie 1936.

⁶ „Facla” din 14 decembrie 1935.

⁷ Gh. Micle, *Răscoala pămîntului*, Edit. Frontul plugarilor, 1945, p. 205.

caracterizat desfășurarea lor, a condus la încheierea în aceeași zi, la 6 decembrie 1935, a unui acord de acțiune comună antifascistă. Acordul a fost încheiat la Țebea, comună în care s-a ținut ultima din întrunirile convocate în acea zi de 6 decembrie 1935. În chip simbolic, acordul a fost semnat sub gorunul lui Horia și la mormintul lui Avram Iancu, ca semn de cinstire a luptelor duse în trecut pentru libertatea și bunăstarea maselor muncitoare.

În acord⁸, după ce se expuneau condițiile în care fusese încheiat, se stabileau obiectivele pentru a căror realizare aveau să activeze în viitor organizațiile raliat pe platforma comună la chemarea P.C.R. Aceste obiective erau consemnate în acord sub forma unui program minimal de acțiune.

Iată textul integral al acordului de la Țebea :

„În fața situației actuale, caracterizată prin înmulțirea măsurilor reacționare și tendința mereu crescândă a unui regim de dictatură fascistă care poartă în ea germeul mizeriei și în urma acordurilor încheiate între Frontul plugarilor și Uniunea muncitorilor și plugarilor maghiari și între Partidul socialist și Blocul pentru apărarea libertăților democratice, organizațiile mai jos semnate, prin delegații lor oficiali, în ședința de la 6 decembrie 1935, ținută la Țebea, în munții Apuseni, au stabilit încheierea următorului acord de Front popular democratic, pe baza următorului program minimal de acțiune : împotriva dictaturii fasciste, indiferent de forma pe care o îmbracă ; împotriva permanentizării cenzurii și stării de asediu ; pentru libertatea presei și a întrunirilor ; pentru dreptul de organizare politică, sindicală și culturală a mulțimilor muncitoare și intelectuale ; împotriva scumpetei și fiscalității excesive, pentru rezolvarea datoriilor agricole în folosul țărănimii și susținerea completă a programului Frontului plugarilor din Ardeal ; pentru lichidarea datoriilor micilor negustori și meseriași ; împotriva proiectului de lege a meseriilor ; pentru egalitatea de tratament a tuturor naționalităților conlocuitoare ; pentru libertatea națională a poporului român ; împotriva zăgăzuirii libertății culturii față de studențimea și fiii de oameni săraci ; pentru o lege electorală pe baza proporționalității ; pentru alegeri libere ; pentru mărirea salariilor și condiții de muncă mai omenești pentru tineret și femeia muncitoare ; pentru amnistierea tuturor celor căzuți /arestați/ în lupta lor pentru apărarea libertăților democratice ; împotriva modificării constituției în sens reacționar ; împotriva organizațiilor fasciste ; împotriva militarizării și înarmării acestor organizații ; împotriva războiului, pentru pace, pentru menținerea și întărirea actualelor pacte de alianță și prietenie.

Cele 4 organizații cred că prin acordul încheiat exprimă năzuințele și luptele mulțimilor muncitoare, intelectuale, mic-burgheze și ale tuturor categoriilor sociale producătoare din România. Lărgind acordurile semnate la Deva (*Băcia*—n.n. Gh. I.I.) și București, sintem convinși că pășim pe calea înfăptuirii unei mari măsuri istorice : impunerea prin luptă a unui regim de libertate, de democrație reală. Acordul încheiat între cele 4 organizații își are originea în frământarea și acțiunea mulțimii muncitorești și țărănești, hotărâte să înfrunte prin toate mijloacele orice fel de aventură dictatorială reacționară. De la Țebea, din ținuturile lui Horia și ale lui Avram Iancu, luptători pentru libertate și dreptate socială, ne adresăm întregului popor muncitor din această țară și tuturor organizațiilor : partidul național-țărănesc, partidul radical-țărănesc, partidul social-democrat, partidul socialist-unitar, tuturor asociațiilor de meseriași, comercianți, funcționari, pensionari și intelectuali, cum și organizațiilor muncitorești, politice și sindicale să se alăture acțiunii noastre, pentru a înfăptui cu un ceas mai devreme adevăratul front popular între toate forțele democratice din România, singura cheazășie a luptei pentru libertate și pace”⁹.

Prin acordul de la Țebea, masele largi de participanți la acțiunile de pregătire a semnării lui și-au propus un program foarte amplu de acțiune *socială și politică*, program menit să ducă la satisfacerea unor deziderate vitale pentru cei mulți. Și fie-ne permis s-o spunem că în subtextul

⁸ Acordul original, purtând semnăturile reprezentanților organizațiilor semnatare și ștampilele organizațiilor se află în Arhiva C.C. al P.C.R., fond 20, dosar 4076, fila 52.

⁹ Arhiva C.C. al P.C.R., fond 20, dosar 4176, fila 52.

fiecărei formulări a acordului se afla o experiență de viață și de luptă, o experiență rezultată dintr-o continuă confruntare a maselor largi cu vicisitudinile regimurilor bazate pe exploatarea omului de către om.

Semnatarii acordului de la Țebea, între care : dr. Petru Groza, Miron Belea, Guida Petru Moțu, Ion Moga Fileru, Romulus Zăroni, (Frontul plugarilor), P. Constantinescu-Iași, A. Joja, S. Callimachi, Al. Mihăileanu, Nicolae Avramescu (Blocul democratic), C. Popovici, Nicolae Moscăuțeanu (Partidul socialist), cărora le-au trimis adeziunea lor și reprezentanții Madoszului, în numele întregii organizații*, au adresat conducerii P.S.D. o chemare la acțiune comună antifascistă¹⁰.

Încheierea acordului de la Țebea — rod al muncii neobosite duse de P.C.R. pentru ralierea pe o platformă comună a organizațiilor democratice, antifasciste — a fost viu salutăată de mișcarea muncitorească din țara noastră¹¹; aprecieri deosebite au fost făcute asupra acordului și în organele de presă ale mișcării comuniste și muncitorești internaționale¹².

În spiritul acordului de la Țebea din inițiativa P.C.R. la 19 decembrie 1935, la București, s-au întrunit reprezentanți ai organizațiilor Blocului democratic, Frontului plugarilor, Frontului studențesc democratic și Madoszului, care au hotărât să constituie un comitet de coordonare în vederea generalizării acțiunii de închegare a Frontului popular antifascist¹³. Cu acest prilej a fost hotărâtă trimiterea de noi scrisori de chemare la acțiune comună conducerii P.S.D., precum și celei a P.N.Ț.¹⁴.

Activitatea desfășurată de P.C.R. pentru ralierea pe o platformă democratică, antifascistă a tuturor partidelor și grupărilor politice, a organizațiilor de masă a continuat în acest spirit și în perioada următoare, înregistrând o serie de noi succese cu toate că realizarea Frontului popular antifascist — dezideratul firesc al maselor — nu s-a putut împlini atunci, datorită condițiilor grele în care se desfășura lupta și datorită poziției pe care s-au situat unele cercuri și unii lideri ai forțelor politice chemate să contribuie la constituirea acestui front.

Experiența prețioasă dobândită de partidul comunist pe tărîmul activității desfășurate pentru realizarea unui front larg al forțelor democratice, antifasciste i-a fost de un real folos în perioada următoare, mai ales în anii dictaturii militaro-fasciste, atunci cînd la inițiativa sa și sub conducerea-i nemijlocită s-au pus bazele Frontului Național Antihitlerist, care a contribuit prin acțiunea sa la înlăturarea premiselor necesare pentru declanșarea și desfășurarea victorioasă a insurecției naționale armate antifasciste și antiimperialiste din august 1944.

După cum este cunoscut, Frontul Național Antihitlerist, care cuprindea toate forțele politice nefasciste din țară, a fost făurit sub forma mai multor alianțe politice : *Frontul Patriotic Antihitlerist* (Partidul Comunist Român, Frontul Plugarilor, Uniunea Patrioților, Partidul Socialist-Țărănesc, Madosz și, temporar, Partidul Social-Democrat), constituit în toamna anului 1943 ; *Frontul Unic Muncitoresc* (P.C.R. și P.S.D.), făurit la jumătatea lunii aprilie 1944 ; *Coaliția Național Democratică* (P.C.R., P.S.D., Frontul Plugarilor, Uniunea Patrioților, Madosz, Partidul

* În legătură cu poziția Madoszului față de dezbaterile ce au avut loc la Deva și apoi față de semnarea acordului de la Țebea trebuie subliniat că, deși reprezentanții săi nu au participat la aceste întîlniri, ei au trimis organizațiilor prezente acolo o scrisoare în care arătau că se consideră intru totul solidari cu cele discutate. În scrisoarea lor se arăta că solidaritatea le izvorăște din linia programatică stabilită de ei de acord cu reprezentanții Frontului plugarilor, la Băcia, linie care, potrivit dorinței lor, trebuia să rămînă perfect valabilă și în cadrul discuțiilor de la Deva. Așa se face că unele documente și însuși acordul de la Țebea, semnat la 6 decembrie 1935, consideră că el era expresia năzuințelor comune ale tuturor celor patru organizații ce se raliaseră liniei politice a P.C.R. de luptă pentru crearea Frontului popular antifascist.

¹⁰ „Blocul” din 14 ianuarie 1936.

¹¹ Vezi „Steagul Roșu” din martie 1936 ; „Vremuri noi”, nr. 3, 1936.

¹² „Le correspondance Balcanique” din 25 decembrie 1935.

¹³ Arhiva C.C. al P.C.R., fond nr. 1, dosar nr. 193, filele 221—222.

¹⁴ Ibid.

Socialist-Țărănesc, Partidul Național-Democrat și Gruparea liberală tătărăsciană) în mai 1944; *Blocul Național Democratic* (P.C.R., P.S.D., P.N.Ț., și P.N.L.) realizat în iunie 1944 și *Înțelegerea cu Palatul regal*, cu care se stabiliseră contacte încă din vara anului 1943. O mare importanță a acordat în acel timp P.C.R. legăturilor cu numeroși generali și ofițeri superiori, pentru atragerea armatei alături de forțele patriotice¹⁵.

Toate aceste alianțe politice, rod al insistenței cu care comuniștii au militat pentru realizarea lor au fost dezvoltate și folosite în chip fericit în interesul procesului revoluționar, neîntrerupt din România după victoria insurecției naționale armate antifasciste și antiimperialiste din august 1944, eveniment cardinal al istoriei noastre despre care tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea că „... nu a venit din cer, ci a fost rezultatul luptelor îndelungate ale poporului român, al faptului că partidul comunist, în alianță cu partidul socialist, cu celelalte forțe revoluționare și patriotice s-a aflat tot timpul în fruntea luptei de apărare a intereselor vitale ale întregii națiuni”¹⁶.

Se află încorporată în această exprimare sintetică a unor realități istorice românești și adevărul potrivit căruia nici alianțele făurite de P.C.R. în anii 1943—1944 *n-au venit din cer*, ci au fost rezultatul necesar și legic al atitor și atitor eforturi pînă atunci făcute în vederea creării unui bloc opoziționist de stînga alcătuit din toate forțele interesate dintr-un motiv sau altul în luptă împotriva forțelor reacțiunii, fascismului, împotriva adversarilor potențiali ai intereselor maselor largi populare.

Exemplele istoriei ni se înfățișează pe acest tărîm, într-o multitudine de variante, într-o diversitate care în momentele nodale s-a regăsit în realizarea unității de care forțele patriotice ale țării au avut atîta nevoie și pe baza căreia au și izbîndit în acțiune, oricîte sacrificii au trebuit să facă.

Evocarea în acest articol a împlinirii a patru decenii de la încheierea, la 6 decembrie 1935, a acordului antifascist de la Tebea, constituie nu numai un omagiu adus luptei eroice duse în acea etapă de către Partidul Comunist Român, dar și o demonstrație — pe baza faptelor istorice — a eficienței mișcării revoluționare, democratice, antifasciste a poporului român în acei ani ai marilor și grelelor încercări.

¹⁵ Cf. Gheorghe Zaharia, Mircea Mușat, *Lupta pentru independență și unitate statală — permanență a istoriei poporului român*, în „Anale de istorie”, nr. 1, 1975, p. 74.

¹⁶ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 10, București, Edit. politică, 1973, p. 83.